

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi pol in velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Dopise sprejema odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“ v Ljutomeru.

Štev. 15. V Mariboru 5. avgusta 1875. Letnik III.

Letosnje učiteljsko zborovanje na Primorskem.

Po raznih avstrijskih deželah je v novejši dobi našega šolstva pri učiteljstvu tako živahno gibanje, kakoršnega ne zapazujemo pri nijednem drugem stanu. V tem, namreč v marljivem zborovanju se odlikujejo tudi slovenski učitelji po Štajerskem, Kranjskem in Koroškem, kjer z ene strani v svoja zasebna društva in shode pridno zabajajo, a z druge strani se tudi vladnih zborov z gorečnostjo udeležujejo. Veliko dobrih nasledkov imele so razne učiteljske skupščine, zlasti v tem oziru, da se je učiteljstvo pri njih svojega važnega poklica zavedati začelo, da si je svoje znanje in svojo omiko uterjevalo. Za šolstvo bi bili učiteljski zbori tedaj posebno koristili, ako bi se vlada na nasvete učiteljskih skupščin več ozirala in ne devala največ nasvetov, sprejetih pri okrajnih in deželnih učiteljskih skupščin — ad acta. — Pa pustimo to. — Veseli nas danes, da se bodele letos na Primorskem, kjer niso imeli dosedaj učitelji, vsaj slovenski in hervatski ne, niti večjega društva, niti večjega zbora, kjer je torej vsak učitelj le sam za-se živel, sešli prvi deželni učiteljski konferenci, 4. oktobra v Poreču, 12. oktobra v Gorici. — Veseli nas to uže radi tega, ker bode ta skupščina spodbudila naše brate na jugu, naše ožje in širje domovine, da se bodo večkrat v zборе in društva zbirali, in v edinosti in složnosti, katere sicer tudi zdaj manjkalo ni, za svoje pravice in za prava pedagogična načela se potegovali.

Vse okoliščine kažejo, da bodele prvi deželni učiteljski konferenci na Primorskem lepo osnovani, tako, da bodo učitelji korist od nju imeli. To nam spričuje ta dobra misel, da bodele ž njima združeni precejšnji razstavi učil, za kar se delajo velike priprave. V ta namen tudi mi radi priobčujemo poduk, po katerem se bodele razstavi ošnovali, in želimo, da bi se ju mnogo

učiteljev slovenskih, ne samo primorskih z boljšimi učili udeleževali. — Želimo pa tudi na korist primorskega učiteljstva in šolstva, da bi šolske vlade na Primorskem mnogim, ako ne vsem učiteljem primorskim pristop k I. skupščinama te verste in k I. razstavama dovolile. Baš tako se nadjamo, in ne bomo se menda ukanili, — da se bodo te skupščine vodile v pravem pedagoškem duhu, da se bodo udeleževalci skazali prave pedagoge, in da se ne bode v nje vrival strankarski politični duh, kakor se je to pri marsikaterih lanskih učiteljskih skupščinah godilo. —

Poduk

*zastran razstave učnih pripomočkov, ki se ima napraviti v Gorici
in Poreču o jesenskih počitnicah 1875.*

I.

Razstava bo obsegala:

- a) reči za oskerbovalnice malih otrok in otroških vertov,
- b) učne pomočke (učila) in šolska dela ljudskih učilnic,
- c) obertnijskih in drugih strokovnih šol,
- d) zavodov za gluhoneme.

II.

Od omenjenih učilišč in zavodov pričakuje deželna šolska oblastnija:

- A) Risarij, stavbenih in situvacijskih načertov ali pa kalupov.
- B) Učnih pomočkov, ki se na teh učiliščih upotrebujejo.
- C) Izdelkov učenskih.

ad A. Kar se tiče načertov onih učilišč, želi c. k. deželni šolski svet videti zastopane samo take, kateri, v čemur koli si bodi, drugo presegajo.

Naslovi na kartonih, ki zaznamujejo narisano stvar, naj bodo prosti (kratki). —

V to versto spadajo tudi: oprava, mize, skrilne pisnice, klopi, pisalniki itd. dotičnega učilišča, ktere reči, če so v katerem oziru zanimive, naj se pošljejo v naravni velikosti ali pa njihovi kalupi ali na kartonih narisane.

Tako naj se tu ozir jemlje na: priprave za prezračevanje (ventilacijo), za kurjavo v šolah, na načine razsvetčevanja soban, na stranišča, posode za vodo učencem namenjeno, na kópeljne naprave za otroke v varovalnicah in šolah, na černilnike, svinčnike in pisniške ročnike, in na naprave za pisanje ali risanje.

ad B. Učila so knjige ali drugi učni pripomočki.

Bukve, ki so vpeljane v učiliščih in zavodih, ali ktere se imajo nasvetovati, da bi se vpeljale, pošljejo dotični založniki ali pisatelji sami na razstavo.

Tako pošljejo lahko tudi društva, ktera izdajajo knjige v razširjanje

ljudske omike, ali knjige mladini ali posebnim verstam ljudi v poduk in izpodbudek — zadevna svoja dela ali zaznamke (kataloge) že izdanih knjig.

Kar se tiče druge verste učil, štejejo se k njej sosebnno taka:

1) katerim je namen, učencem uk zljajšati, n. pr. priprave za prvotni poduk v čitanji, računske priprave, priprave za polajšavo pri nauku o muziki i. dr. t. r., ali

2) taka, ktera imajo služiti v to, da se učenci po ogledovanji stvari same ali po kalupih in podobah napeljujejo, da si dotično reč mislijo prav tako, kakor je,

3) priprave za polajšavo vzajemnega poduka.

V to troje verst spadajo:

- a) Veronauk: verske podobe;
- b) branje: tabele, metode in abecede, predalčki za čerke;
- c) pisanje: metode in kalupi;
- d) računstvo: računske priprave, sistem utež in mér, aritmetika oberena na praktično življenje, tabele za uteži in mére, zbirke uteži in mer;
- e) zemljepisje in zgodovina: ilustracije k zemljepisnemu in zgodovinskemu uku, nazične tabele, reliefni zemljevidi, atlanti, zemeljske krogle, tellurji in lunarji;
- f) risanje in zidarstvo: predloge vsake verste za risanje, kalupi stavbni;
- g) prirodoznanstvo: zbirke prirodoznanskega orodja, podobe itd. za prirodoznanski poduk;
- h) telovadstvo: orodje za nje in za nauk o plavanji, skerb za zdravje;
- i) pripomočki za zatečni poduk o kmetijstvu;
- k) o obertnijstvu;
- l) poslednjič gredó v to versto učila specialnih zavodov, n. pr. zavodov za gluhoneme, slepe itd.

ad C. Na vsakem izdelku ktereга učenca (učenke) naj bode razkazano imé in starost njegova, koliko časa v šolo hodi, in pa poterditev šolskega ali zavodnega voditelja, da so namreč pred omenjene reči resnične.

Dalje naj bode zaznamljena šola (ali zavod), od ktere je delo prišlo s pridevkom, je-li šola državna, občinska ali privatna; ali jo vzderžuje kaka verska ali svetna družba; ali je eno- ali večrazredna in koliko razredov da ima.

Pisne knjižice in risarije naj imajo prost zavitek.

Med deli gré pričakovati tudi ženskih del, ki se v šoli učé; del iz gluhonemic in vseh družih v versto šol za posebne predmete spadajočih učilnic. —

III.

Učilišča ali založniki, kteri se hočejo udeležiti učilne razstave v Gorici ali Poreču, naj se pri predsedništvu c. k. dežel. šolsk. svetovalstva Goriškega in Isterskega v Trstu do 20. avgusta t. l. oglašé in napovedó, kakošne reči sub II. omenjenih verst mislijo poslati v razstavo, bodisi v Gorico ali v Poreč, ali pa tudi na oba kraja. Na tiste, ki se pozneje oglašé, ne bode mogla ozirati se šolska oblastnija.

Razstavne reči v Poreč namenjene naj se pošljejo (poštine proste) ondašnjemu c. k. okrajnemu glavarstvu pod napisom:

„Učilno-razstavne reči za c. k. deželno šolsko svetovalstvo Istersko.“

„Vročé naj se c. k. namestništvemu svetovalcu in okr. glavarstvu v Poreču (Parenzo).“

Reči namenjene učilni razstavi v Gorici naj se oddajo pod napisom:

„Učilno-razstavne reči za c. k. deželno šolsko svetovalstvo Goriško-Gradiščansko.“

„Vročé naj se c. k. okrajnemu šolsk. nadzorniku in glavnemu učitelju Francu Vodopivec-u na c. k. učiteljskem izobraževališči v Gorici (portofrei)“

IV.

Posebnuemu odboru c. k. deželnega šolskega svetovalstva za Goriško in za Istro bode skerb, da se učne reči v Gorici in Istri primerno razstavijo.

Razstavljene reči se bodo razstavcem nazaj pošiljale na stroške posebnega v to namenjenega zaloga.

V.

Reči za razstavo odločene morajo najdalje do 15. septembra že biti odposlane, če ne, ne pridejo na razstavo.

VI.

Vsak razstavec mora, kedar kaj na razstavo pošlje, razločno naznani, ali hoče, da se mu reči nazaj pošljejo, ali pa, da jih c. k. dež. šolsko svetovalstvo prepusti, da jih ono v javne namene porabi.

Iz fizike.

(3. junija pri Kapelah gov. J. P.)

Pri zadnjem našem shodu na Vidmu obljubil sem nadaljevati o narodi in sicer danes o fiziki. Fizika, draga gospoda, je po mojem menenji vsakemu človeku jako važna znanost. Fizika ravno nam pojasnjuje vzroke in zakone narodnih prikazni, kojih so imeli in še dandanes imajo nevedneži za vražne prikazni in moči, s kterimi so sleparji nevedno ljudstvo ogoljufovali in jih še sedaj ogoljufavajo.

Fizika odpre tako rekoč slepim oči, da spoznajo v raznih prikaznih le prirodne, nevražne prikazni, in da se naučé prirodne sile v svoj prid obračati. Sicer so bile in so še kmetu, rokodelcu ali obertniku ročnosti in vaje v praksi silno potrebne; pa sedaj bi kmetje in rokodelci le samo ž njimi slabo shajali, ker se je v sedajnosti obertnost in kmetijstvo zelo že razvilo in se še vedno razvija; da mnogo opravila bi se le s samo prakso ne zamogla popolnoma in lahkotno doveršiti. Tedaj je potrebno, da se že mlad človek pripravlja za praktično življenje, in sicer s tem, da se seznaní in zavé navadnih vsakdanjih narodnih prikazni in njenih uzrokov, ter se jih uči vporabljati.

To pa, kar je človeku v praktičnem življenju znati, ima mu po večem ljudska šola nakloniti, tedaj ga za bodočnost pripravljati. Ljudska šola sploh le svojo nalogo takrat izpolnjuje, če iz nje pride mladina dobro oborožena z vsim potrebnim znanjem za bodočnost, pripravljena za kmetijstvo in obertnijstvo, sposobna svojo pridobljeno znanje še pozneje dalje razvijati, čitaje dobre knjige.

Da pa mladina dospe do splošne omike in potrebne znanosti, ima se tudi v vsem potrebnem podučevati, vsaj o najvažnejših naravnih prikaznih, njenih vzrokih in zakonih, to je o fiziki. Pa kakor povsod, tako naj tudi tukaj vladata pravi red in prava mera. Bolje malo, pa dobro.

Dosta je, ako mladina zapopade in se zavé najbližnjih in vsakdanjih prikazni; obširno razlaganje fizike po ljudskih šolah bilo bi težavno, brezvspešno delo, ki bi deco le motilo.

Fizika nas uči, kakor sem že zadnjikrat omenil, poznavati vzroke in zakone onih naravnih prikazni, ki ne spremené stvari, na kateri se prikazen pokaže. Take prikazni so: padanje kamena, donenje zvonov, z očali storjena povečala itd., zakaj pri teh prikaznih se stvari, na katerih se prikazen godi, kakor: kamen, zvon in povečalno očalo ne spremené. Se ve, take prikazni koj razumemo, ne tako hitro pa takih, pri katerih so še poleg fizikalnih, kake druge prikazni. N. pr.: pri ognju opazujemo toploto in spremembo lesa. Med tima prikaznima je toplota fizikalna, sprememba lesa pa kemična prikazen.

Ako okoli sebe pogledamo, ali pa tipljemo, ali se celo od mesta do mesta premakujemo, zapazimo mnogo in mnogo stvari v brezkončnem prostoru sveta. Stvari ali telesa obstojé iz tvarin, so omejene, tedaj ne brezkončne in napolnjujejo le dele brezkončnega prostora. Soluce, mesec in zvezde, kakor tudi naša zemlja so gotovo prav velika telesa, napolnjujejo pa le dele prostora in so v primeri z velikim prostorom vendar le jako majhne. Skušnja nas uči, da se dá prostor, ki ga telo napolnjuje, kakor tudi telo samo, meriti na tri strani, po dolgem, širokem in visokem. Poglejmo, kako omejeno tvarino bolj natanko. Zapazili bomo, da ona nima v sebi nikakoršnega nagiba k spremembi, ostala bi vedno ista in vedno taka in nebi nas vabila k opazovanju njenih prikazni. Iz tega previdimo, da morejo biti vzroki, ki delajo prikazen na stvari. Ti vzroki se zovejo sile ali moči. Sile pa so različne. Nekatere imajo moč v veliko daljavo, kakor privlačnost solca, lune, zemlje in magnetičnost naše zemlje; druge pa kažejo svojo delavnost v največji bližini. Zadnje sile zovejo se še tudi molekularne sile, ker je od njih odvisna zveza teles, njih bolj ali manj pravilna podoba, njih kemijska sprememba in še več drugih prikazni. Tako na pr. uverstuje molekularna sila zmerzujoče vodene kapljice v mične zvezdice ali zveže v lugu pepeliko, v vreli slani vodi sol v majhne kocke itd.

Vse fizikalne prikazni si razdeljujemo na 9 razdelkov:

1. Občne lastnosti teles.
2. Zunanja različnost teles.
3. Ravnotežje in gibanje.
4. Zvok.
5. Toplota.
6. Svetloba.
7. Magnetizem.
8. Električna.
9. Meteorologija.

Pred vsim drugim je potrebno pri opazovanju prirodnih prikazni vedeti, kaj so telesa, — in to bomo lahko dosegli, ako preišljujemo v prvi versti občene telesne lastnosti, to so take lastnosti, ki jih nahajamo na vseh telesih, naj so še tako različna.

Občne lastnosti so: 1. Prostornost, 2. nepredirnost, 3. stanovitnost (lenjivost), 4. deljivost, 5. luknjičavnost, 6. stisnost in razteznost, 7. teža. —

Prostornost je občena lastnost, ki nam kaže napolnjen prostor. Ker je telo na vse strani omejeno, tedaj imamo na telesu opazovati, kako da je omejeno, to je podobo ali figuro, in koliko prostora napolnjuje, to je telesnina ali prostornina (volumen). Mislimo si pa telo omejeno na vse strani, vendar brez tvarine, takrat imamo matematično telo. Tako telo si le zamoremo misliti, ne nahajamo ga v prirodi.

Na telesih imamo raztego po dolgem, ki se zove dolgost, dalje drugo po širokem, ktera na dolgosti navpično stoji, — zove se širokost, in zadnjič še tako, ki se z obema prejšnjima veže, ter prave kote dela, — in ta je visokost ali globokost.

Telesa mejijo plošče, te so v dve strani raztegnjene, namreč na dolgo in široko; ploskve pa mejijo čerte, ki imajo le dolgost, ne pa širokosti. Ravna čerta je raztega v enej nepremeljnjem meri, in se meri z mero dolgosti.

Mera dolgosti pa ni samo važna in imenitna za znanstveno preiskavanje, temuč tudi za trgovino; tedaj bi bilo sploh želelo da se ima povsodi občena, nepremeljiva mera dolgosti, s tako edinico, da se lahko zopet najde in napravi, ako se zgubi in popači. To se je po Evropi in drugih delih sveta že po večem zgodilo in sicer z vpeljavo metrične mere.

Metrična mera je sedaj že v sledečih državah obligatorično vpeljena ali se bo vpeljala. V Evropi:

1. Francosko že od leta 1799, obligatorično za edino veljavno mero od 1. prosinca 1840 po postavi dne 4. rožnika 1837.
2. Nizozemsko že od leta 1870, po postavi 7. mal. travnika 1869.
3. Belgija od 18. rožnika 1836.
4. Grecija od leta 1836 po postavi 28. kimovca 1836.

5. Italija in sicer v prejšnjem sardinskem kraljestvu od 1. pros. 1846, po postavi od 11. kimovca 1845. V pridobljenih delih sedajnega kraljestva se je pa po dekretih leta 1861 in 1862 vpeljala.

6. Španija od 1. pros. 1859.

7. Portugalija od leta 1860 in 1861.

8. Rumunija od leta 1866.

9. Nemško cesarstvo od 1. pros. 1872 po postavi 17. velik. serpana 1868.

10. Turčija obligatorično od 1. sušca 1874, po postavi 14. kimovca 1869.

12. Avstrija je po postavi od 23. julija 1871 to mero upeljala. Edina in le veljavna bo od 1. pros. 1876.

Francozi so v prejšnjem stoletju združeni še z učenjaki drugih narodov zmerili, kolikor mogoče prav na tanko, četerti del onega, skozi zemeljska dva tečaja idočega, največjega kroga, in so ga razdelili na 10 milijonov enakih delov. En taki del so imenovali z gerško besedo „meter“, kar po našem „mera“ pomeni. —

Meter se pa tako na manje dele razdeli:

1 meter (m) = 10 decim. (dm) = 100 centim. (cm) = 1000 milim.
 1 " = 10 " = 100 "
 1 " = 10 "

Povečava metra se pa z gerškimi besedami „deko, hekto, kilo, mirija“ zaznamova; dodevamo jih k besedi „meter“ n. pr.: Dekameter, Dm. = 10 m.; Hektometer, Hm. = 100 m.; Kilo-meter, Km. = 1000 m.; Mirijameter, Mm. = 10.000 m.

1 Mm. = 10 Km. = 100 Hm. = 1000 Dm. = 10.000 m.
 1 " = 10 " = 100 " = 1.000 "
 1 " = 10 " = 100 "
 1 " = 10 "

Dosedaj je bil v evropskih deželah „čevelj“ merna edinica, ki je bil v 10 ali 12 palcev razdeljen, in vsak palec zopet na 10 ali 12 črt.

1 čevelj (') = 10 palcev (") = 100 črt (""")
 1 " = 12 " = 144 "

V posamesnih deželah je bil čevelj sledeče razdeljen.

	(čevelj)	(palec)	(črt)	(milimetrov)
Avstrija	1'	= 12"	= 144'''	= 316 mm.
Badenska	1	= 10	= 100	= 300
Bavarska	1	= 12	= 144	= 291
Angleška	1	= 12	= 144	= 304
Francoska stara pariška mera	1	= 12	= 144	= 324
Hesenska	1	= 10	= 100	= 250
Pruska (renska mera)	1	= 12	= 144	= 313

Ploskve se pa merijo s četvorno (štirjaško ali kvadratno) mero:

$$\begin{array}{rcl}
 1 \square m. & = & 100 \square dm. = 10.000 \square cm. = 1.000.000 \square mm. \\
 1 \quad \quad & = & 100 \quad \quad = 10.000 \quad \quad \\
 & & 1 \quad \quad = 100 \quad \quad
 \end{array}$$

Za večje ploskve je „ar“ = 100 $\square m.$ in „hektar“ = 100 arov = 10.000 $\square m.$ Kvadratna mera.

$1 \square^0 = 36 \square' = 5184 \square'' = 746496 \square'''$ ali $1 \square^0 = 36 \square'$, $1 \square' = 144 \square''$, $1 \square'' = 144 \square'''$ potem 1. oralo ali plug, prostor za tri vagane sejanja z 1600 $\square^0$ in $\square$ milja 16.000.000 $\square^0$ so bile dosedajne v Avstriji veljavne kvadratne mere.

Posebne dele prostora in tudi trupla ali telesa merimo pa s kockovno ali kubično mero.

$$\begin{array}{rcl}
 1 \text{ Kbm.} & = & 1000 \text{ K. dm.} = 1.000.000 \text{ K. cm.} = 1.000.000.000 \text{ K. mm.} \\
 1 \quad \quad & = & 1.000 \quad \quad = 1.000.000 \quad \quad \\
 & & 1 \quad \quad = 1.000 \quad \quad
 \end{array}$$

Zemljepisje v ljudskeji šoli.*)

VIII.

Vsled posredovanja mojega za šolski napredek vnetega součitelja — prinaša moja prednašanja „o zemljepisji v ljudskeji šoli“ glasilo „učiteljskega društva za slov. Stajer“. V dotičnih številkah 22, 24 in 27 I. letnika (1873), 7 in 10, II. l. (1874) in enih letošnjih — bodete med drugim našli, da meri, in šteje ljudi:

Evropa:	178.132 $\square$ z. m.	=	98.073 $\square$ Mm.	301,605.000 lj.
Azija:	796.005	=	438.251	794,000.000
Afrika:	543.570	=	299.930	192,000.000
Amerika:	747,680	=	411.690	84,500.000
Avstralija:	161.105	=	88.709	4,365.000
Skupaj:	2,426.492	=	1,336.653	1.376,470.000

Ta vsota $\square$ zemljepisnih milj oziroma $\square$ mirijametrov suhe zemlje (kopnega) pa je le četertina poveršja zemeljske oble; vse drugo je voda, morje. Z ozirom na jezera in reke pa je kopnega le eno petino. — Globočina morja je zelo različna, kakor n. pr. pri naših rekah, kajti dno morsko je valovito i berdovito, enako različnim, manj ali več hribovitim deželam. Največo morsko globokočino cenijo sedaj na 12.900 m.

Zemljini, ktera iz morja luka, pravimo otok. Brez Grenlandije merijo vsi otoki blizo šestnajsti del vsega kopnega, to je okoli 117.000 $\square$ Mm.

*) Govoril g. F. Jamšek pri učiteljskem zboru dne 11. febr. t. l. v Rajhenburgu.

Poglavitna morja so: 1. Severno ledeno morje. 2. Južno ledeno morje. 3. Atlantsko morje. 4. Veliko (tiho) morje in 5. Indijsko morje (ocean).

Vsa nebeška trupla se delé v stalnice, premičnice, sopremičnice in repatice in naša zemlja se vsled svojega premikanja premičnicam ali planetom prišteva. Ona ima podobo oble (kroglje), kar je dokazano, in ta kroglja plava v zračnem morji, zrak jo obdaja okoli in okoli na 10 milj visoko. S kratka: Naša zemlja je okroglo, terdno in neprozorno truplo, katero prosto v zraku plava.

Podobo naše zemlje nam predočuje „globus“, kterega tukaj vidite, njeno premikanje pa telurij, kterega vam danes še ne morem pokazati. Podobo, popis in ceno malega telurija je prinesel „Slov. učitelj.“ — Stalce, železna os in pa votlost pri globusu naj nas ne moti.

Ako si v mislih potegnemo skoz sredino naše zemlje od juga do severa čerto, rižo, onda imamo os (Achse), ker se ona okoli te čerte verti. Na globusu predstavlja to čerto železni drog, prava os. Oba konca te osi zoveta se tečaja (skrajnika) namreč južni in severni skrajnik (tečaj). Okoli obeh skrajnikov je zemlja malo sploščena (česar pa nam globus ne pokaže) in z ledenim morjem pokrita, — od tod imeni: južno ledeno morje in severno ledeno morje.

Mislimo si dalje našo zemljo od vzhoda proti zahodu opasano po sredi med obema skrajnikoma. Ta pas se na globusu vidi; on deli krogljo in njeno os v dve enaki polovici (poluti) to je v eno južno in eno severno poluto, ter se zove polutnik, ravnik ali ekvator. Polutnik se, kakor krogi sploh, deli v 360° (stopov), vsaki teh stopov meri 15 z. milj = 11.13 Mm., celi polutnik tedaj 360×11.13 Mm. = 4006.8 Mm. Na vsakej strani polutnika se vidi s tem vzpored (vštric) še več vedno manjših krogov, vzporednikov. — Na globusu se pa vidijo še drugi, ne manj važni krogi, kateri polutnik navpično prerezujejo in se na obeh skrajnikih zbirajo, združujejo. Takih krogov štejemo navadno 360, a na globusu našem jih je desetkrat manj, samo 36; znamo si jih pa desetkrat toliko misliti, kateri bi bili na polutniku baš 15 z. milj = 30 vsaksebi.

Take kroge imenujemo poludnevnike (miridiane), ker imajo vsi ljudje ob istem krogu ob enem poldan. Glavni poldnevnik je pri nas tisti, ki je potegnen tik kanarskega otoka Ferro (na sev. strani Afrike); on deli zemeljsko oblo v vzhodno in zahodno poloblo. Za orientiranje na globusu je ta glavni poldnevnik tako imeniten, kakor polutnik. Od glavnega poldnevnika se šteje na polutniku proti vshodu 180° in proti zahodu tudi $180^{\circ} = 360^{\circ}$ (stopov); prvo število nam naznanja vzhodno dolgost (vz. d.), drugo pa zahodno dolgost (z. d.), to je zemljepisna dolgost. Na pr. je vzhodna

dolgost Gradca $33^{\circ} 6' 26''$ to se pravi: Gradec je 33 stopov, 6 minut, 26 sekund od glavnega poldnevnikar proti vshodu oddaljen. Avstrijsko cesarstvo leži n. pr. med $26^{\circ} 14'$ in $44^{\circ} 8'$ vz. d., to se pravi: pri 26. poldnevniku (stopu) vzhodne dolgosti se začne naše cesarstvo in sega do 44. poldnevnikar (stopa).

Tudi glavni poldnevnik vidimo na globusu, enako polutniku, v stope razdeljen; od polutnika do južnega skrajnika je 90° in do severnega skrajnika tudi $90^{\circ} = 180^{\circ}$, in to se imenuje zemljepisna širjava, južna širjava (j. š.) in severna širjava (s. š.). N. pr. je zemljepisna severna širjava Gradca $47^{\circ} 4' 20''$, to se pravi: Gradec je 47 stopov, 4 minute in 20 sekund od polutnika proti severnemu skrajniku oddaljen. Avstrijsko cesarstvo leži med $42^{\circ} 10'$ in $51^{\circ} 3'$ sev. š., to se pravi: po širokem se začne naše cesarstvo pri 42. stopu od polutnika proti severnemu skrajniku in sega do 51. stopa. Cesarstvo Avstrijsko leži tedaj med $26^{\circ} 14'$ in $44^{\circ} 8'$ vz. d. pa $42^{\circ} 10'$ in $51^{\circ} 3'$ s. š. Od zahodne dolgosti in južne širjave se bo v naših šolah le malo govoriti moglo, kajti prva sega onkraj glavnega poldnevnikar čez Ameriko, druga pa onkraj polutnika čez južno Afriko, južno Ameriko in Avstralijo. —

S polutnikom vzporedni krogi ali vzporedniki, katerih zna biti še več, nego je stopov na poldnevniku zaznamovanih, nam polajšujejo iskanje po širjavi. Omena vredna sta ona dva vzporednika na južni in na severni polobli, ki sta od polutnika $23\frac{1}{2}^{\circ}$ oddaljena (glej stope na glav. poldnevniku); južni se zove povratnik kozorogov, severni pa povratnik rakov (Wendekreis des Steinbocks und Wendekreis des Krebses). Zemljani med polutnikom in obema povratnikoma imajo le dva letna časa: poletje in zimo brez snega; po zimj tam le dežuje. Tisti kraji so v vročem podnebju (vroči pas). Še dva mnogo manjša kroga sta, ktera hočemo poznati. — Od vsakega skrajnika naštejemo $23\frac{1}{2}^{\circ}$ proti polutniku, ta sta eden južni tečajnik in eden severni tečajnik. Na kraje od povratnikov proti tečajnikoma (43°) padajo solnčni žarki vedno bolj poprečno (na pošev); ti kraji imajo tedaj zmernejše podnebje (srednji pas), v katerem se štiri letni časi versté. Med tečajnikoma in skrajnikoma pa so žalostni kraji z dolgo, hudo zimo in zelo kratkim poletjem; in to je merzli pas. — Na polutniku sta dan in noč enako dolga (enakonočje), na skrajnikih pa traja dan 6 in noč tudi 6 mesev; tako dokazujejo zemljepisci.

Premer in velikost poveršja naše zemlje lahko najdemo, ker nam je znano, koliko da polutnikov obseg meri, a z ozirom na zgoraj omenjeno sploščenost je os skrajšana za $\frac{1}{299}$.

Na svojej poti spremlja zemljo mesec; luna je tedaj sopolničnica zemljina. Privlačna moč naše zemlje zove se težnost, čudna lastnost, druga telesa na sebe potegovati. Vsled težnosti naše zemlje je luna siljena se sopolničati, kakor je

zemlja primorana svoj stari pot okoli solnca ponavljati vsled njegove težnosti. Solnce se stalnicam prišteva.

Dokler ni naša šola globusa imela, sem šolarjem podoba naše zemlje s pomočjo tega-le učila (pomeranče) predočeval. Spletljivo iglo sem prederl sploščeni sad čez sredino, da sem jim pokazal os sè skrajnikoma. Od vzhoda proti zahodu sem prepasal pomorančo s černo motozo tako, da je pas po sredi med obema skrajnikoma os navpično razpolovičil; s tem sem mladini razjasnil polutnik ali ekvator. Pomorančo sem potem še enkrat opasal z rudečo motozo, to-da nasprotno, od juga proti severu čez oba skrajnika in čez polutnik navpik; to jim je bil glavni poldnevnik i. t. d. — Ta južni sad sem potem olupil; olup je veljal za zemeljno skorjo, drugo za ognjeno-tekočo mečo (sredico) in pečke za sredino, skoz katero si mislimo os, katero ekvator poloviči. Potem sem olupljeno pomorančo po naravskih vtisih — rekel sem, da so poldnevnik — razcepil v platiče; pri tem sem otroke spomnil na stope polutnikove, in da se krogi proti skrajnikoma skerčujejo, vedno manjši postajajo, — sladke režnje pa sem med šolarji razdelil. Z ozirom na novo metrično mero bo dobro otrokom pri tej priliki povedati, da so Francozje eno četrto poldnevnik (quadrant) po dolgem zmerili, in to dolgost na 10 milijonov enakih delov razdelili, enemu takemu delu pa ime „meter“ dali; 1m je tedaj = $\frac{1}{10,000,000}$ quadranta ali $\frac{1}{40,000,000}$ celega poldnevnik (obsega zemelnega).

Dopisi.

Iz Ptuja. I. m. m. je imelo ptujsko okr. učiteljsko društvo zopet svoj redni zbor (meseca maja in junija ga ni bilo), kateri je imel takrat precej posla, rešitev raznih društvenih zadev, n. pr. izvolitev časnikov za drugo poll., dopis graškega „Lehrerbund-a“ zarad glavnega zbora dně 16. sept. t. l. v Mariboru, itd. Časniki se naroče taisti, kot v prvem poll., namreč: „Slov. učitelj“, „Tovariš“, „päd. Zeitsch.“, „freie päd. Blätt.“, „österreich. Schulb.“. Gospod Robič nasvetuje, da se volita stalna poročevalca, in sicer: a) za „päd. Zeitsch.“, b) za „Slov. učitelja“. Zbor ta nasvet sprejme, ter voli gosp. Robič-a za prvi in g. Sernec-a za drugi časnik. Na dnevnem redu za ta zbor bil je med drugim tudi govor gosp. dr. Skrabarja o šolski zdravovedi; a žalibog! imel je dotični gospod ravno ta dan mnogo posla, in ni mogel razveseliti zbora z namenjenim govorom. Tudi drugi govori so morali izostati, ker se je precej časa za rešitev društvenih zadev porabilo; verh tega je bila za ta dan ob 11. uri volitva učiteljskega zastopnika v okrajni šolski svet odkazana. Ta volitev se je veršila pod predsedništvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. Ferka. Izvoljen je bil spet g. Sernec. *) 4. in 5. avgusta t. l. bo za ptujski in ormuški šolski okraj navadni okrajni učiteljski zbor in sicer na Ptuiju. Društveni zbor torej za mesec avgust izostane.

*) Dobro!

Iz celjskega okraja. 14. m. m. obiskal je deželni šolski nadzornik, g. Rožek šole pri Novi cerkvi, v Vojniku in pri Šent-Jurji. Kedor oddaljenost teh šol pozna, gotovo se bo čudil, kako je mogoče v enem dnevu tri šole nadzorovati? — In res, čudno je! Če se nadzorniku mudi, sili učitelja naj hiti z naukom v šoli, in ko še en predmet skončan ni, hoče imeti že drugega. Otroci, večkrat zmešani, ne posedujó v trenutku samostalnosti dovolj, in če ne ide prav hitro, lahko je nadzornik z napredkom dotične nezadovoljen. Dobro bi tedaj bilo, da bi nadzornik imel dovolj časa na razpolaganje, kar seveda mogoče ni, dokler je za celo Štajersko samo en nadzornik. — V našem okraji se je že odstranilo podpisovanje učiteljskih pobotnic od strani načelnika kr. šolsk. sveta. — Štajerski cesarski namestnik je podaril šoli v Šent-Jurji na južni železnici dragoceno zbirko rudnin.

Iz savinske doline. Dne 7. julija je imelo savinsko učiteljsko društvo svoj shod pri g. Turnšek v gorenji savinski dolini. Reči moram, da je bil toti shod najsijajniši, kolikor jih je še do sedaj naše učiteljsko društvo napravilo. Mnogo poslušalcev, posebno iz Mozirja, počastilo je naš zbor. Učiteljstvo je bilo povoljno zastopano. Vsi gg. govorniki so svojo nalogo izverstno rešili. Donela jim je pa tudi zaslužena pohvala od zbranega občinstva. Pristopilo je zopet dosta pravih in podpornih udov k našemu društvu. Le tako naprej! — Ker bodo meseca avgusta brž ko ne vladne konference, meseca septembra pa se šolsko leto sklene, meseca oktobra pa imamo v Celji učiteljsko zborovanje, zato se je prihodnji naš shod na mesec november preložil, in zborovalo se bode na Vranskem. Dnevni red se zavoljo pomanjkanja časa (bilo je zborovanje pozno v noč) nij mogel še določiti. Odbor pričakuje tedaj pismena naznanila od gg. govornikov, kateri hočejo o čem govoriti.

Iz Ljubljane. Pri nas bode novo poslopje za ljudsko šolo v kratkem popolnem dodelano. Lepo in prostorno poslopje z dvema nadstropjema je to, stalo bode baje 80.000 gl. Za mnogo razredov sicer ni v njem prostora, kajti je namenjeno samo za eno 4razredno šolo s paralelnimi razredi. Razen razrednih sob je lično stanovanje za šolskega voditelja ter vse druge potrebne sobe za konferenco, bukvarnico i. t. d. — Ker je to novo poslopje blizo sedanje 1. mestne, št. jakobske šole, kjer boče v prihodnje nova dekliška šola, pričakovalo se je, da se preselē št. jakobski učitelji v novo poslopje. A to se ne bo zgodilo. Učitelji 2. mestne šole iz liceja bodo posedli novo poslopje, a št. jakobski učitelji morajo iti v licej. — To so baje na ljubo Belarju in njegovim učiteljem storili ljublj. šolski očetje, ker so ti učitelji njih zvesti priverženci, med tem ko imajo nekateri št. jakobski učitelji vsaj nekaj samostalnosti in značaja.

Z novim ljubljanskim škofom, mil. g. dr. Pogačar-jem sme kranjsko učiteljstvo gledē na boljši šolski napredek prav zadovoljno biti. — On ni nasprotnik novih šolskih postav, iz pravicoljubnosti ni proti temu, da so nove postave vzele nekaj upljava pri šoli duhovščini in ga dale ljudstvu. Pač je pa on za to, da uporabi duhovščina ta upljiv, ki ga mu še dajó nove postave, namreč pri krajnih in okrajnih šolskih svetih. In prav ima mil. g. knezoškof. Narodni duhovnik naj iz svojega stališča brani pri

šoli narodnost in vero. Če tudi bi nekateri duhovniki v svoji gorečnosti ali boljše prenapetnosti pri krajnih šolskih svetih morebiti le vero, veronauk, molitve, spovedi in procesije na dnevni red stavili, vendar bodo pa kot narodnjaki branili se povemčevanju šol in s tem narodnemu učitelju na pomoč priskočili. — 26. t. m. so imeli v Ljubljani okrajno konferenco učitelji iz okolice. Pri njej je inšpektor Gariboldi kar komandiral, ko so mu učitelji gledé neizpeljivosti načrtov ugovarjali. V okrajni šolski svet je bil izvoljen verli in značajni učitelj, g. Franjo Papler iz Polhovega gradca (ki pride baje v Borovnico) namesto učitelja Uraniča, ki se k Vam na Štajersko preseli (v Št Rupert pri Laškem). Prihodnjič Vam čem pisati, kako so nemčurski učitelji novo Praprotnikovo berilo kritikovali. (Prosimo. Ur.)

Slovstvo.

(Mali prirodopis s podobami za narodne ali ljudske šole) Spisal dr. Evgen Netoliczka, poslovenil J. Lapajne. Dobiva se pri Bušaku in Irrgangu v Bernu in pri drugih bukvarjih. Cena 60 kr. Slovenski učitelji dobé s tem novim delom prav potrebno knjigo za svoje šole, knjigo, katere so uže davno pogrešali. — Brez dvombe zavzema prirodopis prvo mesto med realističnimi predmeti, ker je znanje prirode prva podlaga omiki, in ker je prirodopis neobhodno potreben za podučevanje v kmetijstvu. — Prirodopis je pa nauk, ki se da jako razširiti in jako skerčiti. Baš v tej reči je pa skoro slehern učitelj v zadregi, ne ve koliko naj v narodni šoli prirodopisa obravnava. Zlasti slovenskemu učitelju, ki ni imel niti za-se niti za učenca primerne knjige, ni bilo jasno, koliko in kako naj podučava v tem predmetu. Pokornijevo „Živalstvo“ in „Rastlinstvo“ mu je bilo preobširno, to je znal; v koliki meri to gradivo skerčiti, tega pa ni znal. — Temu je prišla v okom nova knjiga, ki ima važnejše prirodnine vseh treh delov razumljivo in po domače, a ob enem znanstveno opisane in ilustrirane. Podobe, kojih je prav veliko, so prav lične in tisk je lep, in razločen, kar dela knjigo prav pripravno za šolsko rabo. Radi tega je tudi v nemškem originalu za rabo v šoli uže dovoljena, kar bo, vsaj tako se nadejamo, tudi v slovenski prestavi. — Obséga 119 strani srednje osminke. Iz vseh naštetih razlogov moremo to knjigo vsem slovenskim učiteljem in vsej slovenski mladini živo priporočati.

(Nauk o desetnih razlomcih) in o novi meri in vagi, spisal J. Žnidaršič. Imenuje se nova slovenska knjiga, katere tudi mi radi omenjamo. Lična ta knjiga navaja v predgovoru prednosti nove mere; v 1. delu razlaga a) bitstvo decimalnih dробcev, b) štiri osnovne račune z decimalimi, c) metrično mero in vago, d) osnovne (glavne) račune z novo mero. V 2. delu pa ima 90 premirjalnic (Umrechnungstabellen) stare in nove mere, ter nasprotno, ki so z veliko natančnostjo izračunjene. — Knjiga dela čast pisatelju in bode slovenskemu občinstvu na veliko korist. Zavoljo tega jo priporočamo tudi slovenskim učiteljem, ki bodo v njej tudi za šolsko rabo kako drobtino našli. — A oni naj izvolé knjigo še dalje priporočevati, zlasti tergovcem, kerčmarjem itd. Cena jej je 60 kr.

Dobiva se pri pisatelju na Premu (na Notranjskem); na Štajerskem v Pajk-ovi tiskarni v Mariboru in pri Drexel-u v Celji.

(„Djetinjji vrtič“) se zove nova hervatska knjiga za mladež z mnogimi zabavnimi pripovestimi in s sliko biskupa Strosmajerja. Spisal jo je Ljudevit Tomšič; cena 30 novč., dobiva se pri L. Hartmanu v Zagrebu.

Šolske novice in drobtine.

(Štajerski deželni šolski svet) je v sejah od 1. in 8. julija med drugimi dvorazredni šoli v Hočah in Hrastniku na tri razrede razširil. —

(V zadevi šolarskih bukvarnic) je izdalo naučno ministerstvo 12. julija ukaz, ki velewa: 1) Odgovorni voditelj šolarske bukvarnice je šolski voditelj. 2) V šolarsko bukvarnico se ne sme sprejeti nobena knjiga, bodisi podarjena ali kupljena, katere ni učiteljstvo popred prečitalo in z ozirom na točke v ukazu od 15. decembra 1871 odobrila. 3) Predno se je knjiga v šolarsko bukvarnico sprojela, mora se zapisati v katalog te bukvarnice, da je knjiga dobra in učitelj, kateri je knjigo čital, mora z lastnoročnim podpisom to poterditi in odgovornost prevzeti. 4) Uže sedaj nahajoče se knjige v šolarski bukvarnici morajo se na ta način pregledati. Neodobrene knjige se morajo odstraniti. 5) Okrajni šolski nadzorniki imajo zapisnike pregledovati, če je treba tudi s pomočjo dobrih šolnikov, neprimerne knjige odstraniti in krive učitelje naznaniti okrajnemu šolskemu svetu. 6) Iz šolarskih bukvarnic odstranjene knjige naj okrajni šolski svet pošlje na deželni šolski svet, kjer se hranijo. —

(Na ljubljanskem učiteljišči) bode v prihodnjem letu enoletni praktični tečaj za učiteljske kandidate in tudi pripravljevalni tečaj, ako se dovoljno število učencev oglasi.

(V Beljaku) na Koroškem je bil koncem junija zbor krajnih šolskih svetovalec, ki se je o raznih šolskih zadevah posvetoval. Tudi na Slovenskem bi bilo dobro, da bi se sešli krajni šolski svetovalci, katere naj bi izvedeni šolski prijatelji o marsičem podučili. —

(V Zagrebu) se bo z bodočim š. letom prestrojilo moško in na novo otvorilo žensko učiteljišče; v ta nameu je razpisanih 7 služeb po 900 gld plače in 135 gld. odškodnine za stanovanje.

(Nova učiteljska društva.) V Konjicah na slovenskem Štajerji in v Kranji ter v Kamniku na Kranjskem so se osnovala nova učiteljska društva. — Dobro!

(Fiasco) je naredil „Kr. Lehrerverein“ s svojimi „Zweiglehrervereini.“ Po vseh okrajih je agitiral, da bi njemu na čast se osnovale in njemu v večjo glorio se uklanjale učiteljske podružnice. Toda spodletelo Vam je, trojica G. in L. in Z., namesto podružnic osnovali so si gorenjski učitelji troje samostalnih učiteljskih društev. Baš v tem smislu se čujejo glasi iz Notranjskega. Samo kerški Gašperin ima še menda neko društvo z uradnim imenom „Zweiglehrerv.“, čeravno si še on svojih kolegov k zboru pod tem imenom vabiti ne upa. —

(† G. Jakob Schott), učitelj na 1. mestni šoli v Ljubljani in okr. š. svetovalec, umerl je 21. jul. v 53. letu svoje starosti. Bil je dober učitelj, poštena duša in prijazen slovenski narodnosti, tudi do zadnjega časa, v katerem se je našim načelom toliko ljublj. učiteljev izneverilo. „L. Sch.“ je že mertvemu berco dala. Lepo od nje. —

(Iz učiteljišč.) Na graškem učiteljišči je bilo koncem t. l. 151 gojencev, to je v kandidatov in učencev pripravljevalnega tečaja, 35 kandidatov je študije doveršilo. — V mariborskem učiteljišči je bilo v 3 letnikih 58 pripravnikov in v pripravljevalnem tečaju 46 učencev. Kandidatje 3. leta prestopijo v 4. leto in torej niso delali zrelostnega izpita. Temu se je bilo pa podverglo 5 začasnih učiteljev in 2 sta dostala, 3 so odsto-

pili. — Na ljubljanskih učiteljskih je delalo zrelostni izpit 22 pripravnikov in 22 pripravnic, v Celovcu pa 35 pripravnikov (9 Slovencev med njimi) in 20 pripravnic. Od ljubljanskih kandidatov jih je 15 zrelostni izpit dostalo in sicer 1 z odliko, od pripravnic pa 18 in sicer 6 z odliko. Kranjska dobi torej nekaj novih učiteljskih moči, Štajerska pa premalo, posebno za slovenske šole.

(Nova ravnateljja.) Na graškem moškem učiteljski je imenovan Dr. Lukas za definitivnega ravnatelja, na novo žensko učiteljske v Gorici pride za ravnateljja Rajakovič, dosedanji vodja ondotnega moškega izobraževališča, glavna učiteljica na tem zavodu bode gospodična Reinisch, dosedaj voditeljica državne dekliske šole v Gorici.

(Zbirka slovenskih spisov za mladino) bi slovenskim učiteljem kaj dobro došla, zlasti sedaj, ko morajo oni posebno na to gledati, da se osnujejo šolarske bukvarnice, za katere so pa po slovenskih šolah samo slovenske knjige primerne. Vsled nagovora od strani učiteljev bode g. Giontini v Ljubljani s pomočjo strokovnjakov sestavil natančni katalog vseh izišlih slovenskih spisov za mladino. Ta zapisnik hočemo ob svojem času tudi mi priobčiti.

(„Slovenski globus“). Po nemških listih se je norčevalo o tem, da je nek učitelj iz Spodnje-štajerskega graški „Volksbildungsverein“ prosil za „slovenski globus.“ No, nemški časnikarji, mar mislite, da ni še na svitem globusa s slovensko terminologijo? Je, je! Uže pred nekaj leti ga je g. Giontini v Ljubljani na svitlo dal in letos je celo ministerstvo prosil, da bi ga odobrilo. — Kaj bi se nam tako posmehovali, ko ste imeli pred 100 leti še sami presneto slabo literaturo.

(Idrijske šole) poročilo ima na čelu članek od ravnatelja g. Ingliča pod naslovom „Beseda do staršev.“ Ljubljanske narodne šole nimajo letos poročil.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Podučiteljska služba v Negovi (2 r. š., okraj Gornja Radgona) s 440 (330) gld. in stan, do 25. avg. na kr. š. svet. Podučit. služba v Marnbergu (4 r. š.) s 480 (360) gld. do 15. avg. na kr. š. sv. Poduč. služba v Ponkvi s 440 (400) do 20. avg. na kr. š. sv. Učiteljska služba v Trofinu (p. Vuzenica) (1 r. š.) s 550 gld. do 31. avg. na kr. š. sv. Poduč. služba v Slivnici (p. sv. Jur na j. ž.) s 440 (400) in stan., do 20. avg. na kr. š. svet. Učitelj. služba pri sv. Jakobu v Sl. gor. s 550 gld. do 20. avg. na kr. š. sv. Učiteljska (600 gld.) in poduč. služba (480—360 in stan.) na Laškem (3 r. š.), učiteljska in podučiteljska služba (iste plače) v Hrastniku (3 r. š.) in poduč. služba v Terbovljah (3 r. š.) s 480 (360) in stan., — vse do 15. sept. na kr. š. sv.

Na Kranjskem: Podučiteljska služba v Ljubljani s 500 gld. do 8. avg. na m. š. svet. Učiteljska služba v Čemšeniku s 500 gld. in stan. do 15. avg. na kr. š. sv. Učiteljska služba v Hotederšici s 400 gld. in stan. do 5. sept. na kr. š. sv. Učitelj. služba v Ajdovici s 450 gld. in stan. do 10. avg. na kr. š. sv. 2. učitelj. služba v Št. Vidu pri Zatičini (2 r. š.) s 400 gld. do 10. avg. na kr. š. sv.

Na Koroškem: Učiteljska služba v Slovenskem sv. Mihaelu (okr. Velikovec) s 430 gld. in stan. do 20. avg. na okr. š. svet.

Premembe v učiteljskem stanu po Slovenskem.

Na Kranjskem: G. Jan. Valentin, učitelj v Hotederšici, se je službi odpovedal — G. Vinko Levstek (iz Trebnjega) nadučitelj na Verhniku. Gospodična Marija Fröhlich, (priv. učiteljica), učiteljica na c. kr. ženski vadnici v Ljubljani.

Založba Karol Winiker-ja,

bukvarja v Bernu,
Ferdinandove ulice
št. 3.

Založena dela.

in pisanske

V založbi podpisane knjigotržnice so prišle vsled izražene želje mnogih gospodov šolskih predstojnikov in učiteljev že v nemškem in českem jeziku popred izdane načertane pisanke zdaj tudi s slovenskimi napisi na svitlo, in sicer:

- Št. 1. Pisanka za nemško lepopisje (9 verst, široko dvojnato načertanih.)
- Št. 2. Pisanka za slovensko lepopisje (8 verst, široko dvojnato načertanih.)
- Št. 3. Pisanka za slovensko pravopisje (12 verst, ozko dvojnato načertanih; visoka oblika v četveki.)
- Št. 4. Pisanka za nemško pravopisje (14 verst, ozko dvojnato načertanih; visoka četverka.)
- Št. 5. Pisanka za pravopisje in spisje (14 verst, s prostimi čertami; visoka četverka.)
- Št. 6. Računska pisanka (kvadrati, visoka četverka.)

Navedene pisanke, ki so narejene iz dobro limanega papirja, so vpeljane v nemškem in českem jeziku v mnogih šolah in zadostujejo v vsakem obziru ukazom slavnih gospodsk, in podpisana knjigotržnica je pripravljena, željam p. n. gospod. v kupovalcev v vsakem obziru vstrezati.

Cena pisank je za eno rizno = 240 kosov 2 gld. 80 kr. av. v. netto v gotovem denarji, in posamezne številke se tudi na dalje na ogled pošiljajo.

Tudi je v podpisani zalogi na svitlo prišlo:

- Prvi nauk v lepo- in hitropisji. Nemško sestavil in pisal Jožef Pokorny, poslovenil Anton Lésar. Sešitek 1.—12. à 2 kr. pr. Riess 4 fl. 80 kr. netto 3 fl. 15 kr.
- Karteln zu Prüfungsschriften mit blauen Linien und Randverzierung in 4° a. Briefpapier à 1 kr., 100 St. 75 kr. n.
- Lésar Ant., Liturgika ali sveti obredi pri vnanji službi božji. Za gimnazialno, realno, in sploh odraslo mladost. 1863. 1 fl.

Naročila naj se franko pošiljajo na

Karol Winiker-jevo

založnico in prodajalnico knjig v Bernu (Brünn)
Ferdinandove ulice št. 3.